

‘Ik wil deze wereld met opgeheven hoofd verlaten.’

Siert Janzon heeft de ziekte van Alzheimer en wil euthanasie voordat hij wilsonbekwaam is. “Ik wil deze wereld met opgeheven hoofd verlaten”, licht hij toe. Een team van Expertisecentrum Euthanasie, bestaande uit een arts en een verpleegkundige, monitort het verloop van zijn ziekte, maar Siert moet zelf het moment kiezen.

We adviseren mensen om het er niet op aan te laten komen; eenmaal wilsonbekwaam is de kans op euthanasie gering. In 2020 heeft het expertisecentrum het euthanasieverzoek van twee wilsonbekwame patiënten ingewilligd. Beide keren zijn door een Regionale Toetsingscommissie (RTE) als zorgvuldig beoordeeld.

Zestig procent meer artsen begeleid door consulenten euthanasie

Veel patiënten geholpen ondanks restricties corona

Ondanks de coronamaatregelen, een patiëntenstop en een verminderde capaciteit heeft Expertisecentrum Euthanasie in 2020 toch veel mensen kunnen helpen. En, goed nieuws: steeds meer huisartsen en medisch specialisten weten het expertisecentrum te vinden voor steun en begeleiding.

Vorig jaar ontving het expertisecentrum 2.901 hulpvragen, 221 minder dan in 2019. “Deze daling is volledig toe te schrijven aan de patiëntenstop vanwege de coronapandemie”, zegt bestuurder Sonja Kersten. “Desondanks hebben onze teams, bestaande uit een arts en een verpleegkundige, 899 verzoeken kunnen inwilligen.”

Het aantal ingewilligde verzoeken ten opzichte van het aantal hulpvragen ligt in 2020 iets hoger dan in 2019, maar schommelt al jaren rond de dertig procent. De 823 oordelen die het expertisecentrum van de toetsingscommissies in 2020 ontving, zijn allemaal zorgvuldig. Zesenzeventig oordelen zijn nog niet ontvangen.

Ontwikkeling

Euthanasie hoort in de eerste plaats thuis bij de eigen arts, waarmee een

vertrouwensrelatie is, maar veel artsen voelen zich onvoldoende bekwaam om een verzoek in behandeling te nemen. Bij elke aanmelding wordt contact opgenomen met de eigen arts van de patiënt: is hij of zij bereid om met steun en begeleiding van het expertisecentrum het verzoek toch zelf op te pakken? Deze aanpak blijkt succesvol. Vorig jaar begeleidden consulenten 309 artsen; in 2019 waren dat er nog 196.

“Een heel mooie ontwikkeling”, zegt Kersten. “Heel verheugend is ook de stijging van het aantal psychiaters dat steun en/of begeleiding vraagt; dertig psychiaters, vijftientig meer dan in 2019.” De cijfers hebben betrekking op de officiële consultaanvragen; het veelvuldig intercollegiaal overleg met medisch managers van het expertisecentrum is niet meegerekend.

Actuele wachttijden

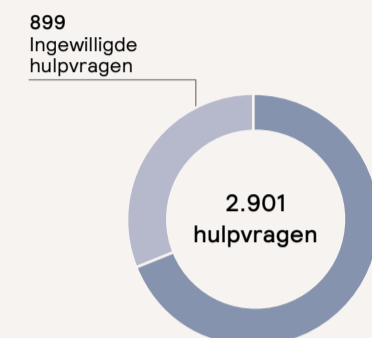
Door corona ontstonden, naast de al langer bestaande wachtlijst voor psychiatrische patiënten, vorig jaar ook langere wachttijden voor patiënten met lichamelijke aandoeningen. Artsen en verpleegkundigen van Expertisecentrum Euthanasie werden zelf uitgeschakeld door een corona-infectie of waren te kwetsbaar om te kunnen worden ingezet.

Voor verzoeken o.b.v. psychisch lijden is de wachttijd ongeveer twee jaar. Sinds januari 2021 kunnen aanmeldingen op basis van lichamelijke aandoeningen weer sneller worden verwerkt: verreweg het grootste deel van de patiënten krijgt binnen vijftien dagen een team toegewezen dat het euthanasieverzoek in behandeling neemt. Het expertisecentrum tracht de snelheid van reageren op aanmeldingen nog verder te verhogen.

In het kort

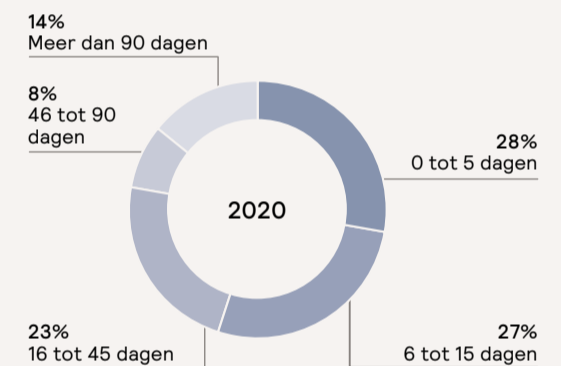
11 hulpvragen per werkdag

(Ingewilligde) hulpvragen

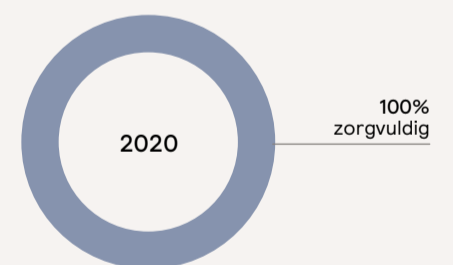
Toewijzing aan team: meer dan de helft binnen 15 dagen

Tijd tussen aanmelding en start traject

100 procent zorgvuldig

Oordelen Regionale Toetsingscommissies

Expertisecentrum Euthanasie: voor zorgverlener en patiënt.

Expertisecentrum Euthanasie begeleidt artsen bij euthanasie-trajecten van hun patiënten, zodat deze zich niet tot een onbekende zorgverlener hoeven wenden. En we zijn een vangnet voor patiënten die (om welke reden ook) niet bij hun eigen arts terecht kunnen.

Sonja Kersten, bestuurder Expertisecentrum Euthanasie:

Lockdown raakte ons en onze patiënten diep in het hart

De patiëntenstop die Expertisecentrum Euthanasie in moest stellen vanwege het coronavirus, raakte ons en onze patiënten diep in het hart. Want als het expertisecentrum de deuren sluit, waar kunnen mensen dan heen als zij ondraaglijk en uitzichtloos lijden, maar bij hun eigen dokter geen gehoor vinden voor hun euthanasieverzoek? We hadden geen andere keuze: we hadden geen beschermingsmiddelen en konden hierdoor geen veilige zorg bieden. Op 17 maart 2020 gingen de deuren dicht, pas vanaf 20 mei was aanmelden weer mogelijk. Als de patiëntenstop ons één ding geleerd heeft, is het dat euthanasiezorg cruciale zorg is.

‘In maanpak een gesprek voeren over ondraaglijk en uitzichtloos lijden.’

Herstart

Ook na de herstart waren niet alle collega's inzetbaar. Sommigen behoren zelf tot een risicogroep voor complicaties bij een Covid-19 infectie en er ging tijd verloren aan wachten op testuitslagen en quarantaines. Daarnaast moesten collega's vol aan de bak bij hun andere dienstbetrekkingen in huisartsenpraktijken en verpleeghuizen, waardoor ze minder beschikbaar waren voor het expertisecentrum.

Invloed

Covid-19 had ook op andere manieren een immense invloed op ons werk. Geen handen kunnen geven, geen arm om iemand heen kunnen slaan, mondkapjes die de communicatie belemmeren, soms moest zelfs een heel 'maanpak' aan, een volledig tegen virussen beschermend pak, om vervolgens met iemand een gesprek te voeren over diens ondraaglijk en uitzichtloos lijden. Eigenlijk ondoenlijk, maar we doen het toch. Soms zorgden quarantaines in verpleeghuizen ervoor dat er geen hulp van buiten geboden kon worden, dus ook niet van Expertisecentrum Euthanasie.

Bewondering

Op 1 oktober 2020 nam ik als bestuurder het stokje over van oprichter Steven Pleiter. Mijn bewondering voor de 161 collega's van Expertisecentrum Euthanasie neemt dagelijks toe. De creativiteit, betrokkenheid, barmhartigheid en expertise van deze professionals kent geen grenzen. En daardoor hebben we, ondanks alle beperkingen, het afgelopen jaar toch veel mensen, die zich in nood tot ons wendden, kunnen helpen.

Sonja Kersten,
Raad van bestuur
Expertisecentrum Euthanasie

Bestuurswisseling

Sonja Kersten startte op 1 oktober 2020 als bestuurder van Expertisecentrum Euthanasie. Zij volgt Steven Pleiter op, die op 31 december 2020 met pensioen ging.

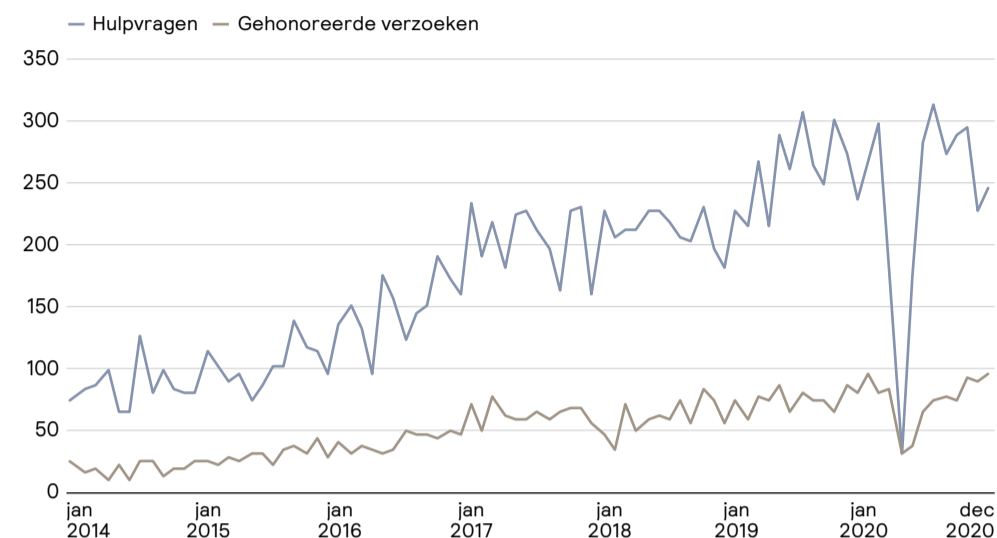
Hulpvragers en collega's zijn hem zeer erkentelijk voor de enorme impact die hij heeft gehad op de euthanasiezorg in Nederland.

Investeren in samenwerken

Expertisecentrum Euthanasie investeert in samenwerkingen met andere organisaties die zich (gedeeltelijk) bezighouden met levenseindezorg. Denk hierbij aan de beroeps- en brancheverenigingen van artsen (KNMG), specialisten ouderengeneeskunde (Verenso), psychiaters (NVvP), verpleegkundigen en verzorgenden (V&VN), huisartsen (LHV, NHG), ggz-instellingen (De Nederlandse GGZ), maar ook met bijvoorbeeld de vereniging voor een vrijwillig levenseinde (NVVE) en het ministerie van VWS. Uitgangspunt: brede bekendheid voor de ambities van Expertisecentrum Euthanasie en samenwerken om deze ambities te verwezenlijken.

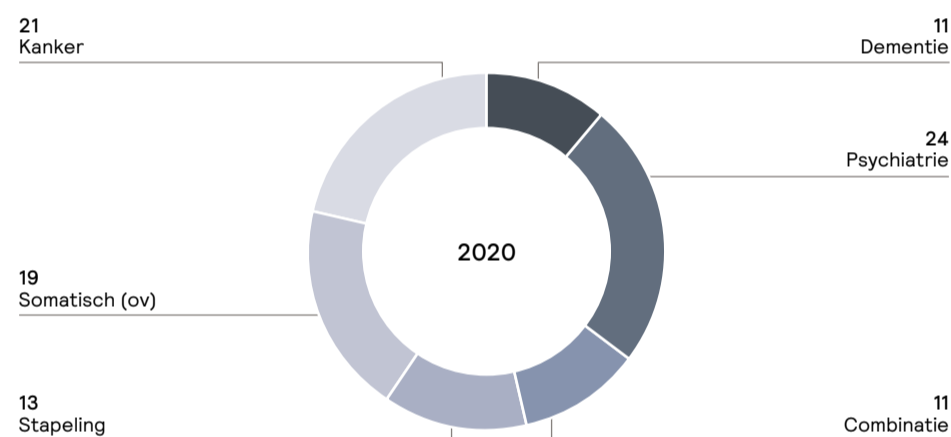
Minder hulpvragen door patiëntenstop

Ontwikkeling van het aantal hulpvragen en ingewilligde verzoeken, van 2014 tot 2020, per maand

Vooral (zeer) complexe hulpvragen*

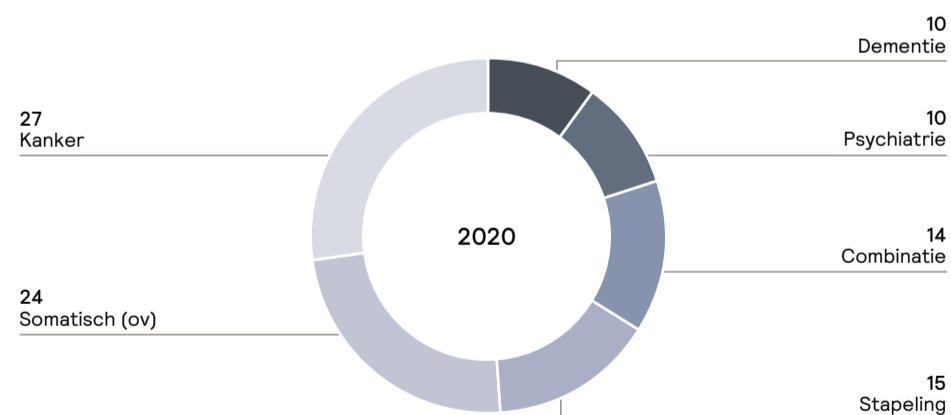
Diagnose bij aanmelding, in procenten

*Casussen met als achtergrond psychiatrie, dementie en een stapeling van ouderdomsklachten worden als 'complex' ingeschat.

1 op 10 ingewilligde verzoeken betreft dementie

Diagnose bij ingewilligd verzoek, in procenten

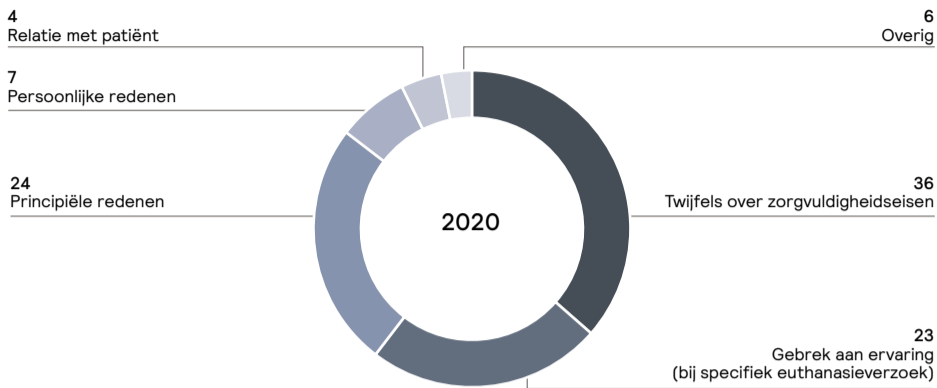
Niet elke aanmelding wordt in behandeling genomen

Sommige aanmeldingen worden door Expertisecentrum Euthanasie afgewezen of afgesloten. Bijvoorbeeld vanwege overlijden (via een natuurlijke dood, palliatieve sedatie, stoppen met eten en drinken of suïcide). Ongeveer tien procent van de afwijzingen komt omdat er geen machtiging wordt afgegeven door de hulpvrager, waardoor wij het medisch dossier bij de behandelend arts niet kunnen opvragen. Een kwart van de afgesloten hulpvragen betrof ingetrokken verzoeken, met name door hulpvragers

met psychisch lijden. En in zo'n acht procent van de afgesloten gevallen gebeurde dat doordat het verzoek (na een gesprek met een medewerker van Expertisecentrum Euthanasie) toch door de eigen behandelaar werd teruggenomen, al dan niet met begeleiding van het expertisecentrum. De overige afgewezen aanvragen werden om een andere reden afgesloten, bijvoorbeeld omdat op basis van dossieronderzoek al vaststaat dat niet aan de zorgvuldigheidseisen van de wet kan worden voldaan.

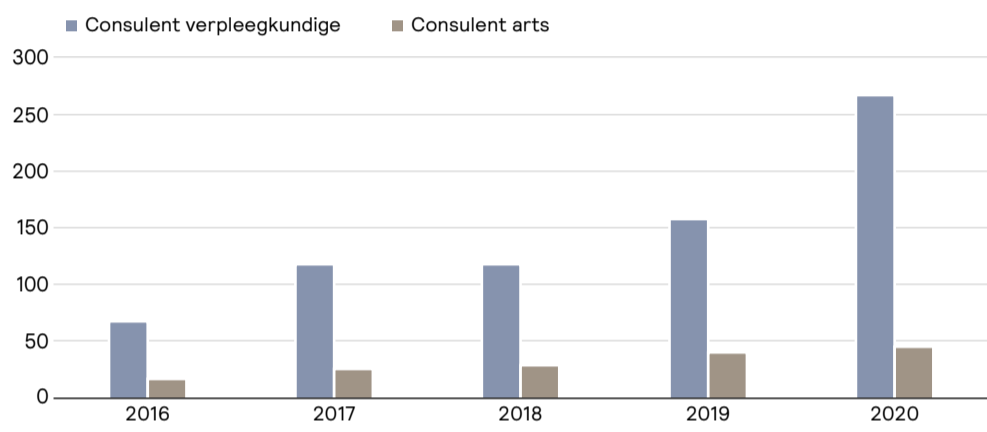
Waarom pakt de behandelend arts het verzoek niet zelf op?

Redenen waarom artsen hun patiënten doorverwijzen naar Expertisecentrum Euthanasie, in procenten

Steeds meer artsen schakelen een consulent van het expertisecentrum in voor advies en steun

Aantal consulten door Expertisecentrum Euthanasie aan artsen per jaar, 2016 - 2020

Nascholing

Expertisecentrum Euthanasie ontwikkelt en verzorgt geaccrediteerde nascholing voor zorgprofessionals. Er zijn vier modules: *Euthanasie in de praktijk*, *Euthanasie bij dementie*, *Euthanasie bij psychiatrie* en *Euthanasie bij stapeling van ouderdomsaandoeningen*. De nascholing wordt aangeboden via de regionale nascholing en ook op locatie

verzorgd, bijvoorbeeld bij een huisartsengroep of een instelling.

Door de beperkingen in het samenkomen door corona kon in 2020 amper nascholing plaatsvinden. Daarom wordt de nascholing op dit moment gedigitaliseerd, zodat zorgprofessionals vanuit huis lessen kunnen volgen.

Een 9,3 voor Jeannine Salvino en haar collega-consulenten

Psychiatrisch verpleegkundige Jeannine Salvino is een van de zestien consulenten van Expertisecentrum Euthanasie. Ze adviseert en begeleidt huisartsen en medisch specialisten die vragen hebben over een euthanasieverzoek van hun patiënt. Dit varieert van een eenmalig telefonisch advies tot begeleiding van het gehele traject. "We helpen met

oordeelsvorming, het opbouwen van het dossier, bij de uitvoering van de euthanasie, en soms ook bij het komen tot een gefundeerde afwijzing." Het werk van de consulenten wordt gewaardeerd: artsen beoordelen Salvino en haar collega's met een 9,3. In 2020 vroegen 309 artsen steun en begeleiding van het expertisecentrum.

'Ik wilde mijn patiënt zelf helpen.'

Julian Garcia, geneesheer-directeur bij GGZ Noord-Holland-Noord, werd ondersteund door een consulent van Expertisecentrum Euthanasie. Zijn patiënt had hij in eerst instantie doorverwezen. "Ik werd gebeld door een van de psychiaters van het expertisecentrum, die mij vroeg waarom ik niet zelf het euthanasieverzoek in behandeling nam. Euthanasie is in de psychiatrie niet heel gebruikelijk en ik

had er eigenlijk niet bij stil gestaan dat ik het zelf kon onderzoeken. Ik kwam tot de conclusie dat het logischer was als ik mijn patiënte zelf zou helpen. Zij hoefde dan niet naar een onbekende dokter en een andere instelling. De steun van de consulent was heel prettig. Als je nog nooit euthanasie hebt verleend, heb je geen idee wat er zoal bij komt kijken. Theoretische kennis is heel wat anders dan praktijkkennis."

Artsen voelen zich gesteund

We delen onze expertise

Sinds het ontstaan in 2012 heeft Expertisecentrum Euthanasie duizenden hulpvragen van veelal complexere verzoeken in behandeling genomen. Hierdoor is veel kennis en ervaring opgebouwd. Deze expertise delen we met huisartsen, verpleeghuisartsen, psychiaters en verpleegkundigen in de praktijk. Steeds meer artsen weten het expertisecentrum te vinden voor steun en begeleiding.

Euthanasie hoort in de eerste plaats thuis bij de eigen (huis)arts. Echter, niet elke arts kan of wil euthanasie verlenen. Uit onderzoek blijkt dat gebrek aan ervaring en twijfel omtrent de wettelijke zorgvuldigheidseisen belangrijke redenen zijn om een verzoek niet zelf op te pakken. In 2020 begeleiden consulenten van het expertisecentrum 309 artsen. Dit cijfer is exclusief het veelvuldig intercollegiaal overleg. Opvallend: steeds meer psychiaters doen een beroep op de consulent.

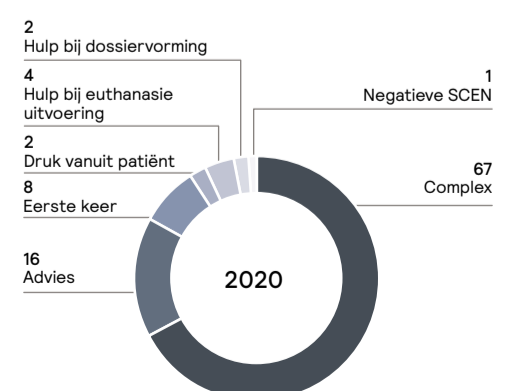
Waardevol

"Artsen voelen zich gesteund en voelen zich minder alleen staan", zegt Petra Keijnemans, manager consultatie en opleiding. "En de patiënt hoeft zich niet tot onbekenden te richten met zijn indringende verzoek. We merken dat artsen ook steeds meer complexere verzoeken durven op te pakken met hulp van de consulent. Het zijn vaak intensieve trajecten, maar ontzettend waardevol. Niet alle consulten resulteren in een euthanasie. Soms is palliatieve sedatie meer op zijn plaats, een andere keer zijn er nog behandelopties. De vraag is echter wel gehoord en serieus onderzocht door de eigen behandelaar."

Vrienden

Bij het expertisecentrum zijn zestien consulenten werkzaam, acht gespecialiseerde verpleegkundigen en acht artsen. De consulten worden niet in rekening gebracht bij de arts. De consultatiedienst wordt niet vergoed door de zorgverzekeraar, maar wordt gefinancierd door de stichting Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie. Deze stichting heeft 13.000 leden, vrienden genoemd, die het waardevolle werk van het expertisecentrum moreel en financieel steunen.

Reden inschakelen consulent, in procenten

Onderzoeken OM en IGJ na drie jaar eindelijk afgerond

OM seponeert onderzoek naar handelswijze arts

Drie jaar lang deden het Openbaar ministerie (OM) en de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) onderzoek naar de handelswijze van een arts van Expertisecentrum Euthanasie. In 2020 volgt eindelijk de uitslag: het OM seponeert, de IGJ houdt het bij een waarschuwing.

De arts van Expertisecentrum Euthanasie verleende in 2017 euthanasie aan een 67-jarige vrouw met dementie, nadat zij samen met een verpleegkundige uitgebreid onderzoek had verricht. Een Regionale Toetsingscommissie (RTE) oordeelde dat de arts niet aan alle wettelijke zorgvuldigheidseisen had voldaan. Dat betekende dat zowel de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) als ook het Openbaar Ministerie (OM) onderzoeken instelden.

Gerechtigd

De onderzoeken waren pas drie jaar later, in 2020, afgerond. Zowel de IGJ als het OM zijn van mening dat de euthanasie gerechtvaardigd was, maar dat de arts het 'consultatie-vereiste' heeft geschonden. De inspectie gaf de arts een waarschuwing en het OM seponeerde het strafrechtelijk onderzoek 'voorwaardelijk'. De arts wordt niet strafrechtelijk vervolgd, mits zij een

jaar niet voor een vergelijkbaar delict wordt vervolgd.

Reflectie-overleg

Nadat het oordeel 'niet aan alle zorgvuldigheidseisen voldaan' van de RTE kwam, stelde Expertisecentrum Euthanasie naast het reguliere multidisciplinaire overleg (MDO) een reflectie-overleg in voor de meest complexe trajecten, zoals euthanasie bij dementie.

In een dergelijk reflectie-overleg wordt de casus niet alleen vanuit het medisch, maar ook vanuit het ethisch en juridisch perspectief bekeken. Het betreft een aanvulling op de reeds bovenwettelijke zorgvuldigheid die Expertisecentrum Euthanasie betracht, vanuit de speciale verantwoordelijkheid voor dergelijke ingewikkelde casuïstieken, zowel voor de patiënt als voor artsen en verpleegkundigen van het expertisecentrum.

RTE past Euthanasiecode aan

Naar aanleiding van het Hoge Raad-arrest heeft de RTE de Euthanasiecode 2018 aangepast:

- De schriftelijke wilsverklaring kan in de plaats komen van het mondelinge verzoek. De arts mag hieraan gevolg geven mits wordt voldaan aan alle eisen uit de Wet toetsing levensbeëindiging op verzoek en hulp bij zelfdoding (WTL)
- De wilsverklaring moet niet alleen letterlijk worden uitgelegd, het gaat ook om andere omstandigheden, waaruit bedoelingen van de patiënt kunnen worden afgeleid. Er is dus ruimte voor interpretatie door de arts.
- De arts kan tot het medisch professioneel oordeel komen dat er sprake is van ondraaglijk lijden aan voortgeschreden dementie.
- Bij de euthanasie mag de arts rekening houden met mogelijk irrationeel of onvoorspelbaar gedrag van de patiënt, wat aanleiding kan geven om premedicatie toe te dienen.

Uitspraak Hoge Raad

Euthanasie bij dementie: 'niet makkelijker, maar klein beetje minder moeilijk.'

De uitspraak van de Hoge Raad inzake 'Euthanasie bij vergevorderde dementie' past bij hoe Expertisecentrum Euthanasie denkt over euthanasie bij wilsonbekwaamheid: het blijft een extreem complex traject waarbij uiterste behoedzaamheid is geboden, maar met een zeer zorgvuldige werkwijze kun je wilsonbekwame mensen die ondraaglijk en uitzichtloos lijden wel helpen.

"Het arrest van de Hoge Raad is belangrijk voor de euthanasiepraktijk in Nederland", zegt Constance de Vries, arts Expertisecentrum Euthanasie. "Dat wil niet zeggen dat een euthanasietraject met een wilsonbekwame patiënt met dementie nu makkelijker is; het is alleen een klein beetje minder moeilijk geworden." In 2020 willigden teams van het expertisecentrum de verzoeken in van twee wilsonbekwame patiënten met dementie, mede op basis van een eerder opgestelde schriftelijke wilsverklaring. Beide trajecten werden door de toetsingscommissie als zorgvuldig beoordeeld.

'Het arrest van de Hoge Raad is belangrijk voor de euthanasiepraktijk in Nederland.'

Terughoudend

In de toelichting bij het arrest pleit de Hoge Raad voor een terughoudender opstelling van het openbaar ministerie (OM): *In een mogelijk geval van onzorgvuldigheid in het kader van levensbeëindiging op verzoek is strafvervolg niet steeds de meest aangewezen reactie.* Het maakt het medisch professioneel oordeel daarmee nog nadrukkelijker relevant. Dat past bij de werkwijze van Expertisecentrum Euthanasie.

De rechtsvervolg van de specialist ouderengeneeskunde (waar deze cassatie in het belang der wet het gevolg van was) zorgde voor onrust en meer terughoudendheid bij huisartsen en verpleeghuisartsen om een euthanasiewens van een patiënt op te pakken.

Elk euthanasieverzoek verdient een eerlijke toetsing

Elk euthanasieverzoek verdient een eerlijke toetsing. Iedereen die ondraaglijk en uitzichtloos lijdt én een euthanasiewens heeft, moet de mogelijkheid hebben om deze wens te laten onderzoeken: wordt aan de zorgvuldigheidseisen uit de Wet toetsing levensbeëindiging op verzoek (WTL) voldaan?

Regionale Toetsingscommissies: 100 procent zorgvuldig

Aantal en percentage 'zorgvuldig' volgens RTE, verdeeld naar jaren die casuïstiek betreft (2012-2020), inclusief aantal openstaande oordelen RTE op meldingen op 31 december 2020.

Oordelen RTE's	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Voldaan aan alle zorgvuldigheidseisen	230	365	500	764	727	898	823
Niet voldaan aan alle zorgvuldigheidseisen	2	1	1	4	0	0	0
Oordeel RTE nog niet ontvangen	0	0	0	0	0	0	76
Totaal	232	366	501	768	727	898	899

‘Het expertisecentrum geeft me ruimte om te leven.’

Moegestreden na vijftig jaar psychisch leed, behandelingen en stilzwijgen, meldde Mirte (37) zich bij Expertisecentrum Euthanasie. Eindelijk mocht ze vrijuit praten over haar doodswens. En vond ze, in alle wanhoop, het draadje terug naar het leven. “Dat ik serieus genomen werd en de optie op euthanasie bleef houden, gaf me rust.”

Eerste stappen in samenwerking met GGZ

Tijdens het Algemeen Overleg over medisch-ethische onderwerpen van de vaste Tweede Kamercommissie voor VWS (oktober 2020) hebben coalitiegenoten VVD, D66 en CU, maar ook PvdA en GroenLinks benadrukt dat de opgelopen wachttijd voor patiënten met psychiatrische problematiek bij Expertisecentrum Euthanasie onacceptabel is. Minister de Jonge deelde deze zorgen en gaf aan te willen onderzoeken hoe hiervoor een oplossing kan worden gevonden. Dit leidde tot een door VWS geïnitieerd overleg tussen het expertisecentrum en de NVvP, dat een vervolg krijgt. Daarnaast zoekt Expertisecentrum Euthanasie intensieve samenwerking met regionale GGZ-instellingen en psychiaters.

Motie Bergkamp

In de Motie Bergkamp, die de Tweede Kamer in december 2020 aannam, wordt de regering gevraagd te onderzoeken of, en zo ja, welke (financiële) ondersteuning nodig is om de door het expertisecentrum opgezette scholing en begeleiding van artsen verder te ontwikkelen. Deze motie sluit aan bij de reactie van het kabinet op de dossierstudie *Psychiatrische patiënten bij Expertisecentrum Euthanasie*. Naar aanleiding van bovenstaande ontwikkelingen is door VWS een overleg geagendeerd waar vertegenwoordigers van diverse regionale GGZ-instellingen, de NVvP en Expertisecentrum Euthanasie naar verwachting de eerste stappen tot structurele samenwerking zetten.

Zeven psychiaters en 708 aanmeldingen op basis van psychische stoornissen

2020: kantelpunt aanmeldingen op basis van psychiatrie?

Ook in 2020 hebben honderden patiënten zich gemeld met een euthanasieverzoek vanwege psychiatrische problematiek. Wel daalt het aantal verzoeken en stijgt het aantal psychiaters dat een consulent betreft.

Expertisecentrum Euthanasie hoopt dat het jaar 2020 later kan worden aangewezen als een kantelpunt, waarbij de eigen behandelaren het euthanasieverzoek zelf willen onderzoeken, al dan niet met begeleiding van het expertisecentrum. Om de wachtlijst voor psychiatrie omlaag te brengen, is een campagne gestart om meer psychiaters te werven en bewustwording onder behandelaren te vergroten.

In 2020 deden 708 hulpvragers met een psychische stoornis een euthanasieverzoek en werd 88 keer euthanasie verleend. Verzoeken op

basis van psychische stoornissen zijn complex en langdurig. Het onderzoek naar de doodswens vraagt tijd, vaak maanden, niet zelden jaren. Expertisecentrum Euthanasie heeft een tekort aan psychiaters – in 2020 werkten er zeven – waardoor er wachtlijsten zijn ontstaan.

Plan van aanpak

Daarom is medio 2020 het ‘Plan van aanpak wachtlijst psychiatrie’ ontwikkeld, waarmee de wachtlijst tot acceptabele proporties moet worden teruggebracht. Zonder de beroepsgroep lukt dat niet, de samenwerking met psychiaters en GGZ-instellingen

wordt als prioriteit gezien. Doel: meer euthanasieverzoeken worden door de eigen behandelaar, binnen de instelling opgepakt, indien gewenst met begeleiding van het expertisecentrum.

Advertenties

Een belangrijk onderdeel van het plan is bewustwording, gericht op psychiaters en psychiatrisch verpleegkundigen. Veel psychiaters zijn onbekend met het werk van Expertisecentrum Euthanasie. Zo weten ze bijvoorbeeld niet dat ze er ook terecht kunnen voor advies, begeleiding en scholing.

De dossierstudie ‘Psychiatrische patiënten bij Expertisecentrum Euthanasie’ werd uitgevoerd door Pieterneel Kölling (arts) en Monique Kammeraat (verpleegkundige) van Expertisecentrum Euthanasie, in samenwerking met Amsterdam UMC, locatie AMC, in opdracht van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). In totaal zijn 1.308 patiëntendossiers uit de periode 2012 – 2018 geanonimiseerd onderzocht. De resultaten van het onderzoek zijn op 17 februari 2020 aan de toenmalige minister van VWS Hugo de Jonge overhandigd.

Euthanasieverzoeken op basis van psychisch lijden

Niemand wil zomaar dood

Uit de retrospectieve dossierstudie *Psychiatrische patiënten bij Expertisecentrum Euthanasie* blijkt dat er bij het overgrote deel van de hulpvragers sprake is van ernstige en complexe psychiatrische problematiek.

Patiënten hebben veelal meerdere medische diagnoses en zijn op meerdere gebieden vastgelopen (studie, werk, relaties). Ze lijden ernstig, zonder zicht op verbetering. Ze zijn langdurig behandeld in de geestelijke gezondheidszorg – vaak meer dan tien jaar – voordat zij een euthanasieverzoek doen. Ook jonge patiënten hebben langdurige behandeltrajecten achter de rug. Hulpvragers hebben ieder hun eigen geschiedenis en komen uit alle groepen van de samenleving. Relatief melden zich meer vrouwen dan mannen aan en stemmingsstoornissen zijn de meest voorkomende diagnose bij aanmelding.

Bewustwording

Zo’n tien procent van de verzoeken op basis van psychiatrie wordt gehonoreerd. Uit het onderzoek blijkt dat het in behandeling nemen van het euthanasieverzoek patiënten vaak aanknopingspunten geeft om toch voor het leven te kunnen kiezen. Bewustwording onder GGZ-behandelaren van de meerwaarde van het open gesprek over de euthanasiewens is cruciaal. Hier is veel terrein te winnen binnen de reguliere geestelijke gezondheidszorg. Psychiaters zien vaak nog behandelmogelijkheden, terwijl patiënten de kracht voor nog een behandeling niet meer hebben en dat redelijkerwijs ook niet meer kan

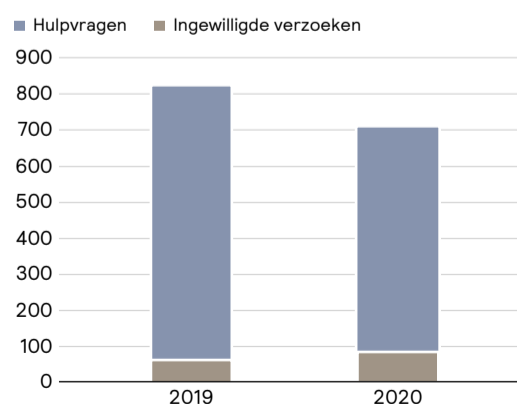
worden verwacht als iemand al vele jaren diverse vormen van therapie heeft gevolgd.

Unieke inzichten

De dossierstudie ‘Psychiatrische patiënten bij Expertisecentrum Euthanasie’ geeft unieke inzichten in de hulpvragers met een psychische stoornis: wat zijn de achtergronden van het euthanasieverzoek en wat gebeurt er met het verzoek? Niet eerder werd hier onderzoek naar gedaan. Het volledige rapport staat op expertisecentrum euthanasie.nl.

Meer hulpvragen op basis van psychisch lijden ingewilligd

Hulpvragen en ingewilligde verzoeken op basis van psychiatrie

708 Hulpvragen op basis van psychische stoornissen in 2020, aanzienlijk minder dan in 2019 (822). Maar zo’n verzoek werd wel vaker ingewilligd: 88 maal versus 62 keer in 2019. Het percentage ingewilligde verzoeken bij psychiatrie is hiermee veranderd, van zeven procent vorig jaar naar twaalf procent dit jaar.

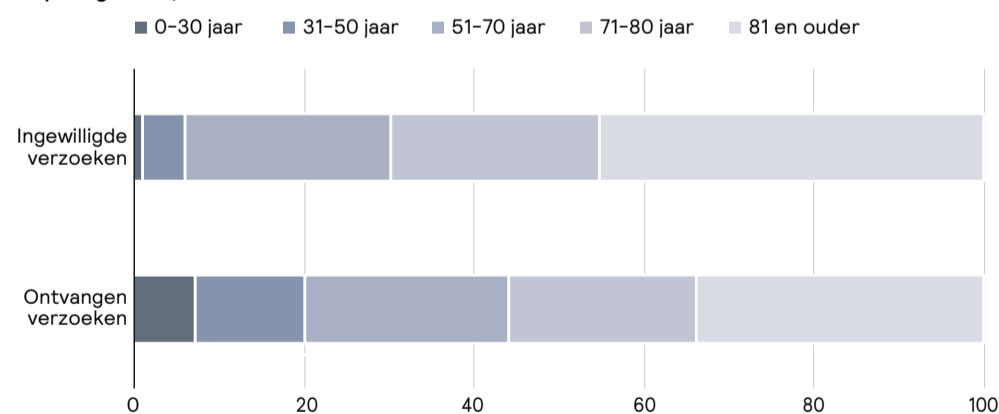
Jan en Anje stierven hand in hand, precies zoals zij wilden

Op 12 augustus 2020 verleende een team, bestaande uit twee artsen en een verpleegkundige, duo-euthanasie aan Jan (93) en Anje (91). "Romantisch? Verre van! We zijn allebei ongeneeslijk ziek, daarom komen we samen voor euthanasie in aanmerking, het komt toevallig zo samen." Het expertisecentrum is een vangnet voor hulpvragers die bij

hun eigen huisarts geen gehoor vinden. Duo-euthanasie is uitzonderlijk. Partners moeten afzonderlijk voldoen aan de wettelijke zorgvuldigheidseisen. Er moet dus bij allebei sprake zijn van een vrijwillig en weloverwogen verzoek, ondraaglijk en uitzichtloos lijden, en geen redelijk alternatief om het lijden te verminderen. Dat is zelden het geval.

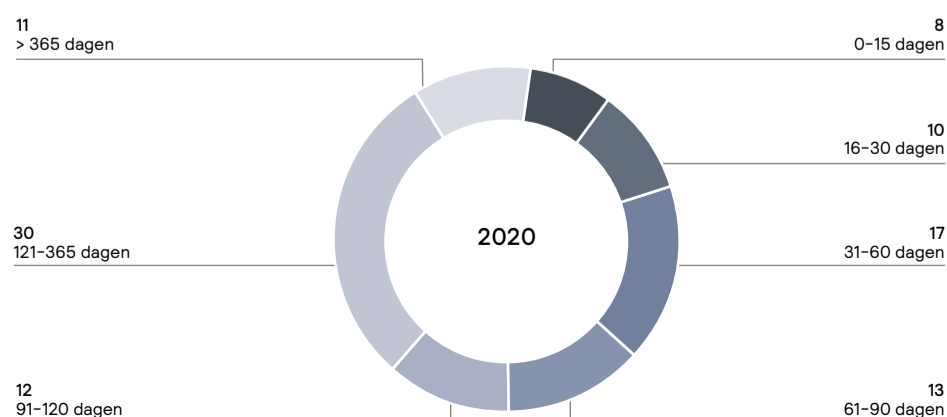
Ruim helft hulpvragers ouder dan 70

Verdeling naar leeftijd van ingewilligde euthanasieverzoeken en ontvangen hulpvragen, in procenten

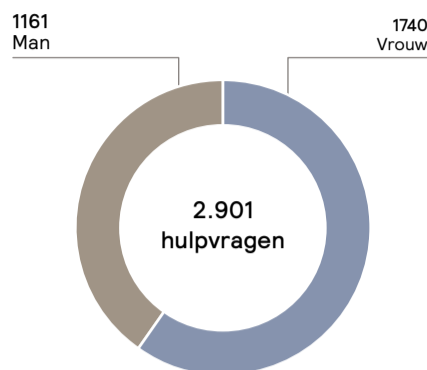
Bijna helft verzoeken van hulpvragers binnen drie maanden ingewilligd

Tijdsduur tussen moment van aanmelding en inwilliging, in procenten

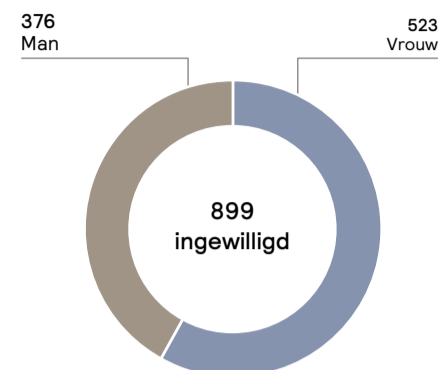

60 Procent hulpvragen door vrouwen

Euthanasieverzoeken, verdeeld naar man/vrouw

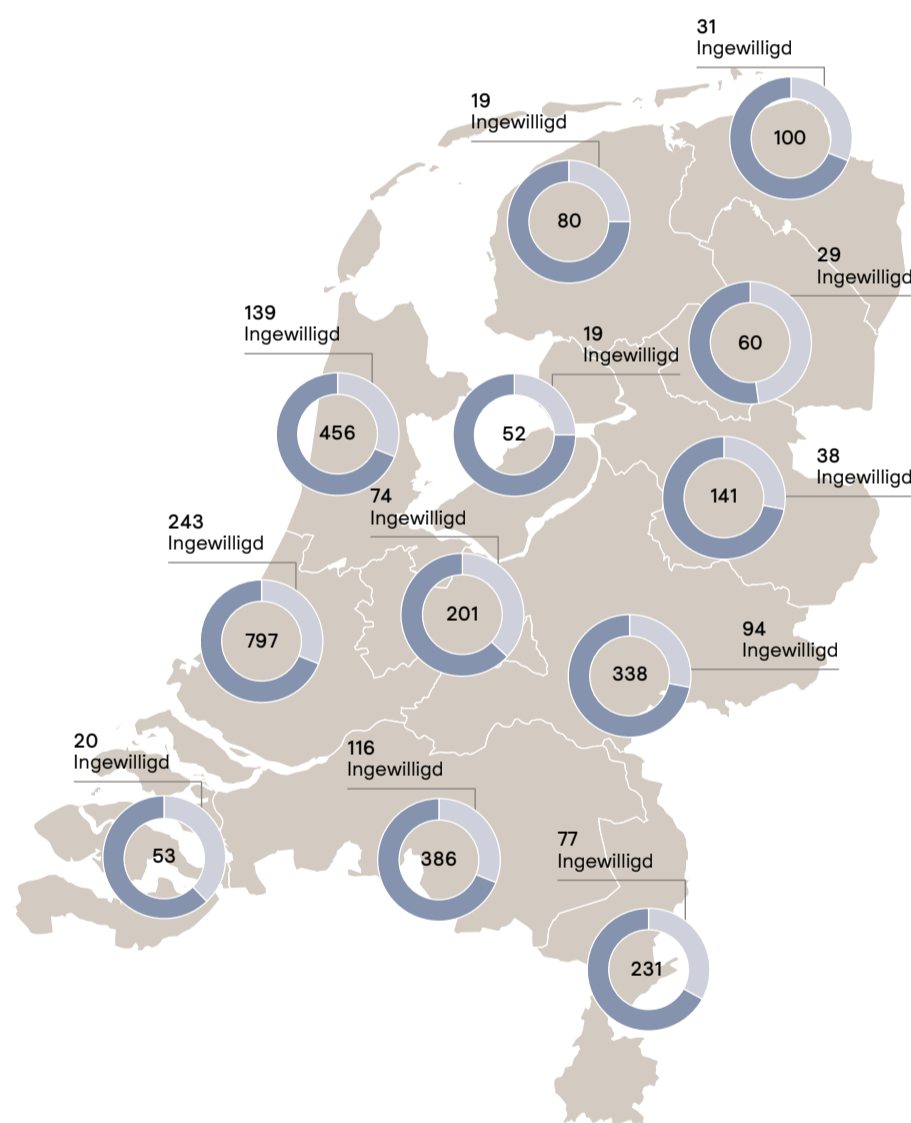

Ingewilligde verzoeken, verdeeld naar man/vrouw

Veel hulpvragen uit Zuid-Holland

Totaal aantal hulpvragen en aantal ingewilligde verzoeken, per provincie

Colofon

2020 in beeld is een uitgave van Expertisecentrum Euthanasie.

Postbus 13480,
2501 EL Den Haag
Eisenhowerlaan 104,
2517 KL Den Haag
Tel: 070 352 4141 (op werkdagen van 09:30 tot 12:00 en van 13:30 tot 16:30 uur)
Fax: 070 820 9789

Redactie: Elke Swart, afdeling Communicatie & Samenwerking Expertisecentrum Euthanasie,
Vormgeving: Studio Het Mes
Fotografie: Martijn Beekman
Publicatie: voorjaar 2021

Copyright
Teksten uit deze uitgave mogen uitsluitend na schriftelijke toestemming van de redactie worden overgenomen.